

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

ЗА

ДОКТОРСКА ПРОГРАМА:

ТУРИЗЪМ

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:

3.9 ТУРИЗЪМ

ОБЛАСТ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ:

3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ

ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН:

ДОКТОР

1. Докторска програма

ТУРИЗЪМ

2. Професионално направление

3.9. ТУРИЗЪМ

3. Област на висшето образование

3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ

4. Образователна и научна степен

ДОКТОР

5. Дата на последна редакция на квалификационната характеристика

18 февруари 2020

6. Връзка на докторската програма с мисията и визията на ВУМ

Обучението в докторската програма предоставя качествено и адекватно на нуждите на университетите, колежите, научноизследователските организации, бизнеса и съвременното общество образование чрез прилагане на ясно изразен интердисциплинарен подход, иновативни методи на обучение и фокус върху научноизследователските умения на докторантите. Докторантите имат възможност да посещават партньорски университет в чужбина по програми за обмен, което съдейства за повишаване на межкултурната им компетентност, качеството на научните им изследвания, публикационната им активност и конкурентоспособност на пазара на труда. Активното партньорство на ВУМ с бизнеса дава възможност на докторантите в програмата да разработват дисертации и публикации с висока научна стойност и практическа полезност.

7. Образователни цели на докторската програма

Обучението в докторската програма има за цел да осигури:

- Изграждане на уменията и компетенциите, които се изискват за научна работа в сферата на туризма;
- Получаване на задълбочени теоретични познания в областта на туристическите изследвания
- Усъвършенстване на аналитичното и критично мислене на докторантите
- Усъвършенстване на умения за академично писане
- Усъвършенстване на уменията на докторантите за прилагане на разнообразни количествени и качествени научни методи;
- Усъвършенстване на уменията на докторантите за работа със специализиран научен софтуер;
- Възпитаване у докторантите на умения за самостоятелна изследователска дейност;
- Иновативност и творческо мислене на докторантите;
- Умения за работа в мултикултурна среда.

8. Научни цели на докторската програма

Докторската програма има за цел да осигури:

- Висока теоретична стойност и принос на научни изследвания на докторантите;
- Висока практическа ориентираност и полезност на научните изследвания на докторантите;
- Провеждане на научни изследвания от докторантите съобразно най-добрите световни практики;

- Възпитаване у докторантите на нетолерантност спрямо неетични практики, в т.ч. плагиатство, фабрикуване на данни, фабрикуване на резултати и др.

9. Изходящи резултати

След придобиване на образователната и научна степен „доктор“, докторантите трябва да са в състояние да демонстрират знания, умения и съответни компетентности както следва:

9.1. Знания:

- Притежава и използва специализирани и систематизирани знания за извършване на критичен анализ и за синтезиране на нови идеи;
- Владее методите на научните изследвания в областта;
- Притежава способност за разширяване и изменяне на съществуващите знания в областта, както и на нейните взаимодействия с гранични научни области;
- Притежава знания с най-висока степен на сложност и извършва оригинални изследвания;
- Представя знания и разбиране на най-високо равнище, не само в областта, но и в близки научни области;
- Демонстрира и изразява знания чрез степента на сложност на проведените, разбрани и обосновани научни изследвания;
- Притежава широк спектър от теоретични знания относно туризма на макро и микроравнище, в т.ч. различните характерни за туризма дейности – хотелиерство, ресторантьорство, туроператорска и турагентска дейност, туристически транспорт, допълнителни услуги в туризма;
- Притежава задълбочени теоретични познания по проблематиката на докторската си дисертация;
- Познава най-съвременните постижения в областта на научните изследвания в туризма, и най-вече по проблематика на докторската си дисертация;
- Притежава широки познания относно научните изследвания – методите за събиране, анализиране, интерпретиране и представяне на емпирични данни;
- Познава научните списания в областта на туризма;
- Познаване, оценка и приложение на подходящи теории, закономерности и концепции, които с лекота прилага по отношение на туристическата индустрия;
- Притежава знания, които са високо специализирани, оригинални и умее да ги прилага за нестандартни и авангардни решения;
- Владее богат набор от научни подходи, необходими за разбирането и разработването на абстрактни теоретични концепции;
- Успява да анализира и оценява критически връзките между туризма и останалите сектори, съумява да идентифицира общите закономерности и връзки помежду им.

9.2. Умения:

- Притежава умения да създава и ръководи мрежи или екипи, да разпределя времето и да управлява човешки и финансови ресурси, да решава комплексни проблеми чрез нови технологични методи и инструменти;
- Бързо намира, извлича, подрежда, синтезира и оценява необходимата информация от различни източници, независимо дали са подробни или оскъдни;
- Притежава умения да решава и преодолява критични проблеми в областта на проучването и/или нововъведенията, да подобрява стандартните модели и подходи, да развива иновативни решения чрез комбиниране на различни оригинални стратегии и технологии, да управлява несполучливите опити и да продължава напред, да подобрява стандартните модели и подходи;
- Владее методи и средства да предвижда промените и проблемите, да се абстрахира от средата и да мисли иновативно, да разработва и поставя рационален план, за да донесе нови идеи за плодотворен край, да усвоява бързо нови качества и умения, да предвижда технологичното и творческо развитие, да пише и представя научни и технически документи (научни статии, резюмета, доклади, фигури, графики и др.); да комуникира чрез различни медии пред различна аудитория;
- Притежава умения като издръжливост, предприемчивост, твърдост, възискателност, приспособимост и интелектуална гъвкавост;
- Умение за разработване, планиране, организиране, провеждане и публикуване на резултатите от научни изследвания;
- Умение за разработване, планиране, организиране, провеждане и отчитане на научни проекти;
- Умения за разработване на научни публикации;
- Умение за критичен анализ на научна литература;
- Способност за самостоятелно интерпретиране на придобитите знания, като ги свързва с прилагането на факти и критично анализиране в контекста на познатите теории и концепции;
- Умения за прилагане на разнообразни научни методи;

- Способност за критическо осмисляне и оценка на различни гледни точки при решаване на задачи и проблеми;
- Умения за работа със специализиран софтуер за анализ на данни;
- Способност за диагностициране на проблеми през призмата на най-съвременни методи и изследвания, дори при непълна или липсваща информация за ситуацията;
- Способност за самостоятелно развитие на адекватни умения, в отговор на новопоявили се потребности и ситуации;
- Умение за планиране и разпределяне на ресурсите – материални, финансови, човешки и лични;
- Умение за прилагане на нестандартни подходи и аргументирани решения;
- Способност за логически разсъждения и вземане на обосновани решения на основата на интердисциплинарен подход;
- Педагогически умения;
- Проява на инициативност.

9.3. Компетентности (по смисъла на Европейската Квалификационна характеристика, Анекс 1 към Препоръките от 2008) – „доказаната способност да се прилагат получените знания и умения и лични, социални и/или методически способности, в работни или учебни ситуации в професионалното или личното развитие“:

9.3.1. Самостоятелност и отговорност

- Създава и интерпретира нови знания чрез собствени изследвания или друга научна дейност
- Чрез постигнатите нови знания демонстрира умения за разширяване на обхвата на досега познатата научна област и преценява необходимостта от актуални публикации
- Притежава способност за самооценка на постиженията на изследователския труд
- Притежава способности да съставя, проектира, изпълнява и адаптира съвременен изследователски процес с научна стабилност

9.3.2. Компетентности за учене

- Показва капацитет за систематично придобиване и разбиране на значително количество знания от най-съвременните научни постижения или от областта на професионалната практика
- Поемане на отговорност за продължаващо научно и професионално самоусъвършенстване
- Системно оценява собствената си подготовка и съответствие на знанията и уменията си с постиженията в научната област, в която работи
- Самостоятелно идентифицира своите образователни потребности и с лекота се ориентира в сложно съдържание
- Използва разнообразни начини за разширяване и актуализиране на професионалната квалификация, включително собствени оригинални методи и подходи;

9.3.3. Комуникативни и социални компетентности

- Представя качества и преносими умения, изискващи проявяване на висока лична отговорност, самостоятелна инициативност в сложни и непредвидими обстоятелства, както и в професионална или еквивалентна среда;
- Демонстрира общи способности да концептуализира, проектира и изпълнява проекти за генериране на нови знания, прилагане или разбиране на най-модерните достижения, както и да адаптира проектния дизайн към непредвидено възникващи обстоятелства;
- Пълноценно общува на някои от най-разпространените европейски езици;
- Владее и използва широк понятиен апарат не само от сферата на туризма, но и от прилежащите сектори и индустрии
- Успява ясно и точно да предадени концепции, теории, формулировки както на експертно, така и на по-ниско ниво
- Способност за ясно и разбираемо излагане на идеи, проблеми и решения пред специалисти и неспециалисти
- Изразява отношение чрез използване на разнообразни качествени и количествени оценки
- Проявява широк мироглед, обща култура и способност за межкултурно общуване
- Задълбочено познаване и боравене с инструментите на дигиталното общуване
- Формулиране на убедителни и обосновани становища, способност да анализира и критично да изложи собствени и чужди идеи в контекста на дадена ситуация
- Проява на ангажираност и социална отговорност

9.3.4. Професионални компетентности

- Детайлно разбира техники, прилагани за научни изследвания и сложни академични проучвания

- Извършва информирани преценки по сложни въпроси в съответната област, често в отсъствието на пълни данни, както и да представя идеите и заключенията си ясно и ефективно пред специалисти и неспециалисти
- Притежава способност да продължава изследванията в съответната научна област на все по-сложни равнища, като допринася за развитието на нови техники, идеи или подходи
- Свободно боравене и решаване на морални проблеми, етични проблеми и такива, свързани с безопасността на работното място, включително – съответстващата законова рамка и професионалния код за поведение
- Способност за предлагане на иновативни и нестандартни решения на оперативно и стратегическо ниво
- Компетентност да борави и управлява разнородни дейности, произтичащи от сложния характер на туристическата индустрия, като прилага комплексен подход и оригинални методи
- Способност за адекватна реакция на променяща се ситуация, съобразно новите условия и прилагайки собствените знания, умения и компетентности в различен контекст
- Компетентност за работа с класифицирани данни с цел решаване на даден проблем или формулиране на предложение
- Умение за интерпретация и анализ на високо ниво, с приложение на абстрактни концепции и в интердисциплинарен контекст
- Ползване на иновативни начини за формулиране и изразяване на собствена, обществено отговорна позиция

10. Методи на преподаване и обучение

Методите на обучение включват научни семинари за докторанти, консултации с научния ръководител и други членове на академичния състав на ВУМ, провеждане на семинарни занятия за студенти от докторанта, както и самоподготовка.

Научни семинари

Научните семинари се провеждат по предварително определен график. В тях се разглеждат въпроси свързани с научното израстване на докторантите, провеждането на научните им изследвания, и написването на докторските им дисертации и публикации. В конкретен план, научните семинари се фокусират върху методика на научните изследвания, етични въпроси на научните изследвания, работа със специализиран софтуер за научни изследвания, актуални теоретични въпроси в проблематиката на докторските дисертации на докторантите. Посещението на научните семинари е задължително за всички докторанти във ВУМ.

Консултации

Консултациите са срещи на докторанта, или група докторанти, научния ръководител или друг член на академичния състав на ВУМ и имат за цел да подпомогнат докторанта в процеса на научното му изследване и писането на докторската дисертация и други публикации.

Провеждане на семинарни занятия от докторантите

Учебният план на докторската програма включва задължителна преподавателска практика на всеки докторант в редовна форма на обучение с продължителност от минимум 30 учебни часа. За докторанти в задочна и самостоятелна форма на обучение кредитите по педагогическа дейност могат да се заменят с допълнителни кредити по научната програма.

Самостоятелна подготовка на докторантите

От докторантите се очаква да поемат по-голяма отговорност към процеса на учене и разработване на докторските си дисертации. Структурата на учебния план и стратегиите за преподаване са предназначени да насърчават развитието на докторантите в професионален и личностен план.

11. Оценяване

Изходящите целеви резултати, описани в предишния раздел, се оценяват чрез разнообразие от методи включващи: конкурсен писмен изпит по специалността, конкурсен писмен изпит по чужд език, и изпити по дисциплините от докторантския минимум, включени в учебния план на докторанта, публична защита на докторската дисертация.

Съответствието между образователните цели и оценъчните методи е предмет на постоянен контрол от страна на ръководителите на дисциплините от учебния план на докторанта, катедрата, в която е зачислен докторанта, и Факултетния съвет.

12. Форма на обучение и език на преподаване

Докторантите могат да се обучават в три форми – редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение в съответствие със Закона за развитие на академичния състав на Република България. Срокът на докторантурата е 3 години за редовна и самостоятелна форма на обучение, и 4 години за задочна форма на обучение.

Обучението се осъществява на български или английски език. Докторантите могат да се явят на конкурсен изпит, да се обучават, да подготвят докторска дисертация и нейна публична защита на български или английски език по свой избор.

13. Структура на учебната програма

Учебният план на докторската програма включва 180 ECTS кредита, източниците на които са обобщени в Таблица 1.

Таблица 1. Структура на учебния план на докторската програма в ПН 3.9 Туризъм

Направление на кредитите	ECTS
Образователна програма	50
Изследователски методи - 3 дисциплини	25
Специализирани дисциплини по докторантски минимум - 2 дисциплини	20
Английски език за академично писане - 1 дисциплина	5
Педагогическа дейност *	10
Провеждане на упражнения	5
Методика на обучението във висшето образование	5
Научни ръководства на дипломанти и рецензии на дипломни работи **	5
<ul style="list-style-type: none"> • Научно ръководство – 1 ECTS кредит • Рецензия на дипломна работа – 0.5 ECTS кредита 	
Научна програма	60
Разработване на научни публикации по темата на дисертацията	60
Докторска дисертация	60
Участие в докторски семинари и курсове	10
Разработване и обсъждане на реферативен доклад по темата на докторската дисертация	20
Защита на докторска дисертация	30
ОБЩО КРЕДИТИ	180

* След приключване на образователната програма. Задължително за редовни докторанти. За задочна и самостоятелна форма на обучение, кредитите по педагогическа дейност могат да се заменят с допълнителни кредити по научната програма. Докторантите трябва да покриват минимум 10 ECTS кредита.

** В ОКС „професионален бакалавър“ и „бакалавър“.

13.1. Учебна програма

Учебната програма включва задължителни и избираеми дисциплини

13.1.1. Задължителни дисциплини от докторантски минимум

Задължителните дисциплини подготвят докторантите да бъдат пълноценни учени и преподаватели във висшите училища:

- Методиката на научните изследвания
- Етика в научните изследвания
- Количествени и качествени методи в научните изследвания
- Английски език за академично писане

13.1.2. Избираеми дисциплини от докторантски минимум

Докторантите избират две дисциплини по специалността. Изборът се уточнява с научния ръководител. Избраните дисциплини следва да са свързани с проблематиката на докторската дисертация на докторанта.

- ✓ Икономика на туризма
- ✓ Маркетинг, ценообразуване и управление на приходите на туристическата фирма
- ✓ Маркетинг и управление на туристическа дестинация
- ✓ Електронен бизнес в туризма
- ✓ Роботика, изкуствен интелект и автоматизация на услугите в туризма
- ✓ Межкултурни различия в управлението на туристическата организация
- ✓ Други дисциплини, специално разработени за съответния докторант съобразно темата на дисертацията, и одобрени от Факултетен съвет

13.2. Педагогическа дейност

Учебният план на докторската програма включва задължителна преподавателска практика на всеки докторант в редовна форма на обучение. Докторантите следва да покрият педагогически дейности с общо минимум 10 ECTS кредита:

- ✓ Провеждане на минимум 30 часа упражнения (след приключване на образователната програма) – 5 ECTS кредита.
- ✓ Методика на обучението във висшето образование – 5 ECTS кредита.
- ✓ Научни ръководства на дипломанти и рецензии на дипломни работи в ОКС „професионален бакалавър“ и „бакалавър“:
 - Научно ръководство на една дипломна работа – 1 ECTS кредит
 - Рецензия на една дипломна работа – 0.5 ECTS кредита

За докторанти в задочна и самостоятелна форма на обучение кредитите по педагогическа дейност могат да се заменят с допълнителни кредити по научната програма.

13.3. Научна програма

Част от учебния план на докторантите в специалността е написването на научни публикации. Докторант може да бъде отчислен с право на защита на дисертация, ако е събрал минимум 30 точки, съобразно Минималните изисквания за ОНС „доктор“ в Област 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.9 Туризм от Правилника за приложение на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Таблица 2 представя обобщение на минималните изисквания за брой публикации, който може да бъде надхвърлен.

Таблица 2. Минимални изисквания за брой публикации

Вид публикация	Брой точки
Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд	100
Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" или за присъждане на научна степен "доктор на науките"	75
Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	30/п
Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	10/п
Студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	45/п
Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	15/п
Публикувана глава от колективна монография	20/п
Общо минимален брой точки според Правилника за приложение на ЗРАСРБ	30
п - брой автори	
1 точка се приравнява на 2 ECTS кредита по учебния план на докторската програма	
Общо брой ECTS кредити в учебния план на докторската програма	60

14. Области на професионална реализация на завършилите докторанти

Успешно завършилите докторската програма получават образователна и научна степен „доктор“. Те могат да се реализират както следва:

- Преподаватели (асистенти, главни асистенти) във висши училища в страната и в чужбина
- Учени в научни организации
- Анализатори в туристически фирми, общински и държавни институции, неправителствени организации
- Да заемат висши мениджърски позиции в туристически фирми
- Да участват в и да ръководят процесите на планиране в туризма на общинско, местно и държавно равнище
- Да заемат ръководни постове в държавни и общински институции, занимаващи се с управление на туризма
- Да бъдат редактори на научни списания, научни консултанти на издателства